

EFOP-2.2.0-16-2016-00002 „Gyermek és ifjúságpszichiátria, addiktológiai és mentálhigiénés ellátórendszer infrastrukturális feltételeinek fejlesztése”

Értékelés 4

A Tájékoztató gyermek- és serdülőkori viselkedészavarokról – szülőknek
betegtájékoztató értékelésére szervezett fókuszcsoportos beszélgetés
értékelése

**Készítette: Prof. Dr. Nagy Beáta Erika, Dr. Oláh Róza, Dr. Keszeg Anna,
Molnár-Kovács Dorottya, Boris Péter**

Debrecen, 2019. november 7.

Tartalomjegyzék

1. A fókuszcsoporthoz általános kereteinek bemutatása.....	3
2. Az előzetes kérdőív értékelése	3
3. A fókuszcsoporthoz beszélgetés értékelése	5
4. SWOT-elemzés és a fentebbiek kivonata.....	7
1. számú melléklet: Előzetes érthetőségi kérdőív.....	8
2. számú melléklet: Fókuszcsoporthoz „kérdésvezető”	11

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

1. A fókuszcsoport általános kereteinek bemutatása

A *Tájékoztató gyermek- és serdülőkori viselkedészavarokról – szülőknek* című betegtájékoztató véleményezésére létrejött fókuszcsoport megtartására 2019. 09. 24-én került sor hat megkérdezett, valamint a fókuszcsoport vezető részvételével. A fókuszcsoport lezajlása előtt a résztvevők emailben értesítést kaptak a beszélgetés tényéről, tennivalóikról, illetve elektronikusan megkapták a betegtájékoztatót. A beszélgetés előtt egy demográfiai kérdőívet, illetve egy előzetes, a dokumentum érthetőségét mérő kérdőívet töltöttek ki a résztvevők, ezt követően a fókuszcsoport előzetesen meghatározott kérdéseit tárgyalták a résztvevők körülbelül negyven perces intervallumban. A beszélgetés megkezdése előtt a fókuszcsoport vezető biztosította a résztvevőket az anonimitás megőrzéséről, illetve arról is, hogy válaszaikat nem jó/rossz paraméterek szerint ítélik meg.

A fókuszcsoportos vizsgálatban résztvevők demográfiai szempontból a következőképpen oszlottak meg: mind a hat résztvevő nő volt, hárman 36-54, ketten 46-55, egy fő pedig 56 fölötti életkorú, lakhelyük szerint három debreceni, kettő egyéb Hajdú-Bihar megyei városból, egy pedig ugyanazon megyén belül falusi illetőségű, végzettségüket tekintve pedig középfokú érettségi nélküli egy, alapfokú végzettségű egy, felsőfokú főiskolai kettő, BA/BSc egy, MA/MSc végzettségű egy fő.

A hat fő közül mindannyian úgy nyilatkoztak, hogy laikus szülőként vesznek részt a beszélgetésben, a későbbiek folyamán viszont kiderült, hogy legalább ketten a gyermekükön keresztül személyesen is érintettek a betegtájékoztató megcélózta mentális problémában. (viselkedészavarokban)

2. Az előzetes kérdőív értékelése

Az előzetes kérdőív eredményei a következők szerint alakultak (a kérdőív teljes szövegét az 1. számú mellékletben közöljük).

Az első kérdés a betegtájékoztatókkal való találkozás általános tapasztalatára

kérdezett rá, hárman válaszoltak igennel (kaptak már korábban orvostól betegtájékoztatót), hárman pedig nemmel.

A második kérdés arra kérdezett rá, használható-e a betegtájékoztató jelen formájában: ez esetben hárman látták úgy, hogy már ebben a formában jól használható, ketten ítélték meg úgy, hogy kisebb javításokra szorul, egy fő pedig nem válaszolt.

A harmadik kérdés azt vizsgálta, mennyire felel meg a betegtájékoztató nyelvezete a célcsoport számára, itt 5 fő érezte úgy, hogy a nyelvezet megfelelő, egy fő pedig úgy vélte, hogy a nyelvezet túl egyszerű, nem elég részletes a tájékoztatás.

A negyedik kérdés az első benyomást firtatta: itt szintén öten érezték úgy, hogy külsőre megnyerő, figyelemfelkeltő betegtájékoztatóval állunk szemben, egy fő pedig nem válaszolt.

Az ötös és hatos kérdés arra vonatkozott, felkeltette-e érdeklődésüket a szöveg, illetve amennyiben igen, képes volt-e fenntartani az érdeklődést, itt minden résztvevő igennel felelt mindkét kérdés esetében.

A hetedik kérdésnél azt kellett felmérniük, mennyire könnyű/nehéz eligazodni a dokumentumban: három válaszadó ítélte meg úgy, hogy könnyű, három pedig úgy, hogy viszonylag könnyű benne eligazodni.

A nyolcadik kérdés arra vonatkozott, hogy a veszélyjelző tünetek leírása mennyire érthető a dokumentumban: itt öt fő válaszolt igennel, egy pedig nemmel.

A kilencedik kérdés arra vonatkozott, hogy mennyire lehet tájékozódni, a zavart felismerni a betegtájékoztató alapján, itt négy igenlő, egy nemleges válasz született, egy fő pedig tartózkodott. Mivel ez a kérdés nyomtatásban az A4-es oldalfelület hátoldalára került, megállapítható, hogy az adott személy a következő kérdésekre nem válaszolt – valószínűleg amiatt, mert a hátoldalon levő kérdéseket nem vette észre.

A következő két kérdés arra vonatkozott, hogy a betegtájékoztató elolvasása után tudja-e mit kell tennie, illetve tudja-e hova kell fordulnia a veszély észlelése esetén: itt mindkét esetben öt igenlő választ kaptunk – az egy-egy elmaradt válasz mellett.

A következő öt kérdés egy öt fokozatú skálán mérte a válaszadók véleményét. Az első

kérdés arra vonatkozott, mennyire könnyű vagy nehéz megtalálni a tájékoztatóban a veszélyt jelző tünetek felsorolását. Itt két fő gondolta úgy, hogy nagyon könnyű, kettő hogy 4-es értékkel könnyű, egy fő, hogy 2-es értékkel egyáltalán nem könnyű megtalálni. Arra a kérdésre, mennyire könnyű a teendőket megtalálni, ketten gondolták úgy, hogy nagyon könnyű, egy fő, hogy 4-es értékkel könnyű, két fő, hogy közepesen könnyű (3-as érték) megtalálni ezeket.

A következő kérdés a logikus felépítettség és koherencia problémáját vette fel szintén 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 5-ös a nagyon jól felépítette, 1-es az egyáltalán nem koherens értéket jelentette: itt egy fő gondolta teljesen koherensen, három fő viszonylag koherensnek (4-es érték) és egy fő közepesen koherensnek (3-as érték) a szöveget.

A szöveg tagoltságát szintén egyes (rosszul tagolt) és ötös (nagyon jól tagolt) skálán vizsgálta a következő kérdés, ahol két fő érezte úgy, hogy nagyon jól tagolt, két fő, hogy viszonylag jól tagolt (4-es érték) és egy fő, hogy közepesen jól tagolt a szöveg. Az érthetőségre kérdezett rá egytől ötig terjedő skálán az utolsó előtti, tizenhatodik kérdés. Itt három fő érezte úgy, hogy maximálisan érthető a szöveg (5-ös érték), egy fő, hogy viszonylag érthető (4-es érték) és egy fő, hogy közepesen érthető (3-as érték) a beteg tájékoztató.

Az utolsó kérdés három változóval azt firtatta, mennyire érte el a célját a szöveg: itt két fő gondolta úgy, hogy teljes mértékben, három, hogy részben éri el a célját, egy fő pedig itt sem válaszolt.

Összességében tehát a kérdőív alapján az állítható, hogy a fókuszban résztvevők általában elégedettek voltak a beteg tájékoztatóval, a válaszok zömmel pozitívan ítélték meg a beteg tájékoztatót.

3. A fókuszcsoportos beszélgetés értékelése

A beszélgetés bevezetéseként a szülők egyetértettek abban, hogy hasonló beteg tájékoztatókra nagyon nagy szükség lenne, mert a szülők általában interneten tájékozódnak, s így nem tudják elkülöníteni egymástól a hiteles és a nem hiteles információforrásokat.

Összességében úgy ítélték meg, hogy a betegtájékoztató a felismerés kérdéskörét megfelelően tárgyalja, viszont a továbblépésről kevesebb információt tartalmaz. A szülőt visszautalja azokhoz a forrásokhoz, melyekre egyébként is rábízta magát (szóbeszéd, ismerősök). Fontosnak tartották annak kiemelését, hogy mennyire lehet elkülöníteni az életkorra jellemző viselkedési zavarokat (serdülőkorra jellemző viselkedési tendenciák) a már kóros zavaroktól. Kiemelték azt is, hogy a viselkedészavar nagyon szubjektív megítélés alá eshet, hiszen vannak kóros magatartásformák, melyeket adott családok tolerálnak. Problémának érezték, hogy ezzel a mentális zavarral kapcsolatban a lakosságnak nincsenek ismeretei.

Szintén egyetértettek abban, hogy a dokumentum hasznosabb azoknak, akik nem érintettek a zavarban, azok számára, akik együtt élnek a betegséggel, viszonylag kevés információt hordoz. Hiányolták az ellátórendszerben való eligazodást segítő részt. Ugyancsak hiányolták az életkori csoportok szerint lebontott tünetlistát.

A dokumentum szerkesztettségét megfelelőnek találták. Úgy érezték, hogy a veszélyjelzők kiemelése megfelelően történik meg. Hiányosnak tartották a megoldási javaslatok megadását: konkrét lépéseket és konkrét intézményeket szeretnének látni a szórólapon.

A tipográfiai kivitelezés megfelelőnek tartották: a tipográfia jól súlyozza az információt, segít a tájékozódásban. Az illusztrációkat nem érzik eléggé jellemzőnek a probléma megragadása szempontjából. Az illusztrációt félrevezetőnek tartották, mert túlságosan a daccal azonosítja a viselkedészavart.

A nyelvezet és az érthetőség szempontjából úgy ítélték meg, hogy érthető dokumentummal állnak szemben. Kiemelték viszont, hogy van két-három olyan fogalom, mely magasabb végzettségű célcsoportot feltételez (idegen kifejezések). A kognitív terápia részletezését túlságosan szakszerűnek és nem eléggé lényegesnek ítélték meg.

4. SWOT-elemzés és a fentebbiek kivonata

A következőkben a kérdőívek és az interjú tapasztalatait kivonatoltuk.

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none">- megfelelő információmennyiség- a felismeréssel és veszélyjelzéssel kapcsolatos alapos információk- jó tipográfiai kivitelezés- nyelvileg követhető	<ul style="list-style-type: none">- a továbblépéssel kapcsolatos információk nem annyira kidolgozottak- nem ad támpontot az ellátórendszerben való eligazodáshoz- nincsenek konkrét intézmények megnevezve- illusztrációk félvezető volta- idegen szavak cseréje- erősebb tagolás hiánya- nem eléggé könnyen kereshető az információ- a kognitív terápia leírása túlzás- életkori csoportokra bontott tünetlista
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none">- segíthet a viselkedészavarral kapcsolatos tévhitek eloszlatásában	<ul style="list-style-type: none">- terjesztés nem megfelelő volta

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

1. számú melléklet: Előzetes érthetőségi kérdőív

Előzetes kérdőív fókuszcsoportos interjúhoz – viselkedészavar

1. Előfordult-e már, hogy valamilyen betegséggel kapcsolatban orvosa (vagy gyermekének orvosa) írásos betegtájékoztatót adott át önnek?
 - a. Igen
 - b. Nem
2. Betegtájékoztatóként jól használhatónak tartja-e a csatolt dokumentumot?
 - a. Igen, a jelenlegi formában jól használható
 - b. Kisebb javításokra szorul
 - c. Nagyobb módosításokat igényel
 - d. Több ábrával, átszerkesztéssel lenne használható
 - e. Nem, teljesen használhatatlan
3. Ön szerint a célcsoport számára – a betegséggel kapcsolatba kerülő szülők – megfelelő-e a szöveg fogalmazásmódja, az információk részletessége?
 - a. Igen, megfelelő
 - b. Nem, mert a szöveg túl bonyolult a célcsoport számára
 - c. Nem, mert a szöveg túl egyszerű, nem elég részletes a célcsoport számára
 - d. Nem, mert a célcsoport túl tág
 - e. Más ok miatt nem megfelelő
4. Első ránézésre mi a benyomása a betegtájékoztatóról?
 - a. Külsőre megnyerő, figyelemfelkeltő
 - b. Nem kifejezetten megnyerő a kinézete, és nem is kifejezetten figyelemfelkeltő
 - c. Egyáltalán nem megfelelő a kinézete
5. Felkeltette-e az érdeklődését a szöveg?
 - a. Igen
 - b. Nem
6. Képes volt-e végig fenntartani a figyelmét?
 - a. Igen
 - b. Nem
7. Mennyire volt áttekinthető a betegtájékoztató elrendezése?
 - a. Könnyű benne eligazodni

- b. Viszonylag könnyű benne eligazodni
c. Átláthatatlan
8. Érthetőnek találta-e a veszélyt jelző tünetek tisztázását a dokumentumban?
a. Igen
b. Nem
9. Elegendő információt kapott-e a tájékoztatóból ahhoz, hogy ha viselkedészavar gyanúja merülne fel gyermekénél, észre venné az erre utaló jeleket?
a. Igen
b. Nem
10. A tájékoztató elolvasása után tudja-e, mit kell tennie, ha a viselkedészavar jeleit észleli saját gyermekén?
a. Igen
b. Nem
11. A tájékoztató elolvasása után tudja-e, hová forduljon, ha több információra lenne szüksége a viselkedészavarral kapcsolatban?
a. Igen
b. Nem
12. Könnyű-e megtalálni a betegtájékoztatóban a veszélyt jelző tünetek felsorolását
Válaszát jelölje az alábbi skálán, melyen az 5-ös = nagyon könnyű, az 1-es = egyáltalán nem könnyű.
- i. 1 2 3 4 5
13. Könnyű-e megtalálni a betegtájékoztatóban a teendőket veszély esetén? Válaszát jelölje az alábbi skálán, melyen az 5-ös = nagyon könnyű, az 1-es = egyáltalán nem könnyű.
- i. 1 2 3 4 5

14. Mennyire érezte koherensnek, jól felépítettnek, logikusnak az információk egymásutánját a szövegben? Válaszát jelölje az alábbi skálán, melyen az 1-es = egyáltalán nem jól felépített, az 5-ös = teljes mértékben jól felépített.

i. 1 2 3 4 5

15. Mennyire érezte jól tagoltnak, alcímekre bontottnak a szöveget? Válaszát jelölje az alábbi skálán, melyen az 1-es = egyáltalán nem jól tagolt, az 5-ös = teljes mértékben jól tagolt.

i. 1 2 3 4 5

16. Mennyire volt érthető a szöveg nyelvezete? Válaszát jelölje az alábbi skálán, melyen az 1-es = egyáltalán nem volt érthető, az 5-ös = teljes mértékben érthető volt.

i. 1 2 3 4 5

17. Ön szerint összességében mennyiben valósította meg célját a beteg tájékoztató?

- a. Teljes mértékben
- b. Részben
- c. Egyáltalán nem

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

2. számú melléklet: Fókuszcsoporthoz „kérdésvezető”

Fókuszcsoporthoz a „Tájékoztató gyermek- és serdülőkorú viselkedészavarokról - szülőknek” című dokumentum teszteléséhez

Értékelés 4

Készítette: Molnár-Kovács Dorottya, Dr. Keszeg Anna

Debrecen, 2019.09.13.

15 perc: **Tematika:**

- Fókuszcsoporthoz vezető bemutatkozása, a fókuszcsoporthoz alatti tegeződés felajánlása.
- A hangfelvételhez engedély kérése, beleegyező nyilatkozatok aláírása
- Előzetes kérdőív kiosztása és kitöltése
- Az összejövetel céljának közlése
 1. a projekt céljának rövid, közérthető ismertetése, koncentrálni a beteg-tájékoztató anyagokkal kapcsolatos érthetőségi vizsgálatokra.
 2. a beteg-tájékoztató céljának, tartalmának, célcsoportjának rövid ismertetése, a fókuszcsoporthozos beszélgetés céljának tisztázása.
- **Közlés 1.:** a fókuszcsoporthozban nincsenek jó és rossz vélemények, ez egy feltáró beszélgetés, nagyon fontosak az egyéni vélemények és tapasztalatok.
- **Közlés 2.:** bárki, bármikor hozzászólhat, reflektálhat, csatlakozhat.
- **Általános bemutatkozó kör:** mindenki mondjon néhány szót magáról, gyermekei koráról, esetleg azt, ha van tapasztalata viselkedészavarral, vagy más mentális betegséggel kapcsolatban.

A dokumentum célcsoportja: viselkedészavarban érintett gyermekek szülei, prevenciósz célzattal egyéb szülők.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A fókuszcsoport célcsoportja:

- Viselkedészavarban érintett gyermekek szülei
- Más mentális betegségben érintett gyermekek szülei
- Laikus szülők, akik semmilyen mentális betegségben nem érintettek gyermekeik által.

A betegtájékoztató megvitatására irányuló kérdések – 45 perc

I. HASZNOSSÁG

1. Szülőként érzékelhető, gyakori problémának látja-e a viselkedészavarokat?

Hozzáférnek-e megfelelő tájékoztatáshoz a viselkedészavarokkal kapcsolatban?

- Az érintett szülőknek volt-e tudomásuk a probléma létezéséről, mielőtt érintetté váltak?
- Ha gyanú merül fel bármilyen mentális betegséggel kapcsolatban, honnan tájékozódnak azokról?
- Fontosnak tartaná-e, hogy orvosától írásban kapjon hiteles és kimerítő tájékoztatást a felmerülő problémákkal kapcsolatban?

2. Ön szerint betölti-e a célját a betegtájékoztató?

- Megfelelő mennyiségű információ van-e benne?
- Elolvasása után jól informálnak érzi-e magát a viselkedészavarokkal kapcsolatban?
- Merültek-e fel Önben kérdések a betegséggel kapcsolatban a tájékoztató elolvasása után?
- A tájékoztató elolvasása után tudja-e, hová forduljon, ha több információra lenne szüksége a viselkedészavarokkal kapcsolatban?
- Elegendő információt kapott-e a tájékoztatóból ahhoz, hogy ha viselkedészavar merülne fel gyermekénél, észrevenné az erre utaló jeleket?
- Elegendő információt tartalmaz-e a betegtájékoztató ahhoz, hogy a szülők számára egyértelmű legyen, mikor van szükség külső segítségre, beavatkozásra?

3. Ön szerint megfelelően definiálja-e a dokumentum a viselkedészavarokat?

- Elég információt biztosít-e a dokumentum azoknak a szülőknek, akik érintettek a problémában?
- Elég információt biztosít-e a dokumentum azoknak a szülőknek, akik megelőzés céljából

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

tájékozódni a dokumentumból a viselkedészavarokról?

II. STRUKTÚRA, KÖVETHETŐSÉG

4. A betegtájékoztató felépítése, szerkezete mennyire segíti az anyag gyakorlati felhasználhatóságát?

- Könnyű-e megtalálni a betegtájékoztatóban a veszélyt jelző tünetek felsorolását?
- Könnyű-e megtalálni a betegtájékoztatóban a teendőket veszély esetén?
- Mennyire érezte koherensnek, jól felépítettnek, logikusnak az információk egymásutánját a szövegben?
- Mennyire érezte jól tagoltnak, alcímekre bontottnak a szöveget?

5. A dokumentum dizájnya, a szöveg elrendezése mennyire szolgálta az érthetőséget és az információk rögzülését?

- Hiányolta-e esetleg az adatvizualizációt, az illusztrációkat? Ha igen, mely résznél?
- Mennyire érzi találónak a dokumentumban szereplő illusztrációkat?
- Mennyire érzi találónak a dokumentum grafikai kivitelezését? Színhasználat, betűkarakterek olvashatósága, a szöveg tagoltsága.

III. NYELVEZET, ÉRTHETŐSÉG

6. A meghatározott célcsoport képességeinek megfelelő nyelvezetet használ-e a szakmai irányelv?

- Érthető, követhető volt-e a szöveg nyelvezete?
- Voltak-e idegen kifejezések benne? Nehezítheti-e ez a megértést bizonyos szülőcsoportok körében?

7. Voltak-e benne nem vagy nehezen érthető részek?

- Ha igen, melyek voltak a nehezen érthető elemek és miért?

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

IV. TARTALMI SZEMPONTOK, ESETLEGES HIÁNYOSSÁGOK

8. Melyik volt a dokumentumnak azon része, amelyet kifejezetten hasznosnak értékelt? Melyek voltak ezek?

- Voltak-e benne olyan részek, területek, amiről többet szeretett volna olvasni, részletesebb kifejtésre szorultak volna?
- Voltak-e ön szerint fölösleges ismétlések a szövegben? Ha igen, melyek voltak azok?

9. Ha a szöveget némileg rövidíteni kellene, mely rész rövidítését, átdolgozását, esetleg kihagyását javasolná?

